

Täysistunto

Keskiviikko 8.12.2021 klo 14.03—17.47

18. Lakialoite laiksi Eduskunnan kirjastosta annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 48/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 18/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 18/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheen vuoro, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.07 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan eduskunnan kirjastosta annetun lain kumoamista. Lakialoite liittyy eduskunta-viestinnän, eduskunnan tietopalvelutoiminnan sekä kirjasto- ja arkistotoiminnan uudelleen organisoimiseen, jota koskevan ehdotuksen kansliatoimikunta on hyväksynyt 17.6. tätä vuotta. Tieto- ja viestintäosaston organisaation johtamisjärjestelmä uudistetaan niin, että palveluja järjestettäessä ja kehitettäessä pystytään nykyistä paremmin mukautumaan muuttuvaan toimintaympäristöön.

Asiakokonaisuuteen kuuluu nyt käsiteltävänä olevan lakialoitteen ohella puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan päätökseksi eduskunnan kanslian ohjesäännön muuttamisesta ja eduskunnan työjärjestyksen 15 §:n kumoamisesta, joka on myös eduskunnan käsittelyssä.

Sivistysvaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Eduskunnan kirjastosta säädetään nykyisin siitä annetun lain lisäksi eduskunnan kanslian ohjesäännöllä, eduskunnan työjärjestyksellä sekä eduskunnan kirjaston ohjesäännöllä. Valiokunta yhtyy lakialoitteessa todettuun, että eduskunnan kirjastoa koskeva sääntely on kirjaston hallinnolliseen asemaan ja tehtäviin nähden liian yksityiskohtaista ja monitasoista, ja pitää sääntelyn keventämistä tarpeellisena. Jatkossa tarvittava sääntely on tarkoitus sisällyttää eduskunnan kanslian ohjesääntöön.

Eduskunta on saanut vuosittain käsiteltäväkseen kirjaston kertomuksen, josta säädetään eduskunnan kirjastosta annetussa laissa ja eduskunnan kirjaston ohjesäännössä. Sivistysvaliokunta, lakialoitteessa todetun tavoin, pitää kirjaston kertomuksen käsittelyä valiokunta- ja täysistuntokäsittelyssä varsin raskaana menettelynä. Kirjaston kertomuksen eduskuntakäsittely on tarjonnut mahdollisuuden saada vuosittain koottua tietoa kirjaston ja arkiston toiminnoista ja mahdollisuuden käydä keskustelua siitä. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että kirjaston asioista voidaan keskustella eduskunnassa myös jatkossa, esimerkiksi talousarviokäsittelyn ja eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

käsittelyn yhteydessä. Eli kyllä me haluamme edelleen kirjastosta keskustella, vaikka laki kumottaisiinkin.

Eduskunnan kirjaston tulee olla kaikille avoin paikka myös jatkossa. Eduskunnan kirjasto palvelee eduskunnan lisäksi koko suomalaista yhteiskuntaa toimimalla julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä kirjastona. Avoimen demokratian kannalta on tärkeää, että eduskunnan kirjasto on jatkossakin avoimena kaikille. Kirjaston eduskunta-asiakkaiden ja muiden ydinasiakkaiden, kuten tiedeyhteisön, kuuleminen kirjaston ja arkiston palveluja ja toimintoja kehitettäessä on ensiarvoisen tärkeää myös tulevaisuudessa.

Valiokunta korostaa, että kirjaston sääntelyn keventäminen tulee toteuttaa eduskunnan kirjaston nimeä muuttamatta, sen historiaa arvostaen sekä kirjaston asiakkaiden palvelua vaarantamatta.

Valiokunnan päätösehdotus onkin, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana lakialoitteeseen 48/21 sisältyvän lakiehdotuksen. Käsittely oli täysin yksimielinen, ja tuemme tätä lakiesitystä oikein vilpittömästi, vaikka haluamme osoittaa kirjastolle valtavan arvostuksen myös tuolta sivistysvaliokunnasta. Mutta se arvostus ei ole kiinni tästä laista, vaan se nousee siitä heidän toiminnastaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.11 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä.

Todellakin tässä lakialoitteessa olin itse ensimmäisenä allekirjoittajana, mutta käytännössä mukana olivat koko Eduskunnan kirjaston hallituksen kansanedustajajäsenet aloitteen tekijöinä.

Kirjasto tekee todellakin tärkeätä tehtävää, ja sillä on pitkä historia. Eduskunnan kirjasto täyttää ensi vuonna 150 vuotta, ja työntekijöitä on yli 30 henkeä. Kirjasto palvelee koko suomalaista yhteiskuntaa välittämällä oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa eri tahoille, kaikille kansalaisille, mutta aktiivikäyttäjiä eduskuntalaisten lisäksi ovat tietysti opiskelijat, tutkijat, toimittajat, virkamiehet ja niin edelleen.

Sekä lakialoitteessa, kirjaston hallituksen keskusteluissa että nyt sivistysvaliokunnan mietinnössä pidetään tärkeänä sitä, että ensinnäkin kirjaston tehtävät säilyvät, kirjaston nimi säilyy, perinteet säilyvät ja ulospäin kaikki näyttäytyy käyttäjien, asiakkaiden, kannalta ikään kuin samanlaiselta kuin ennen. Mutta niin kuin valiokunnan puheenjohtaja sanoi, toimintaa voidaan järkevöittää ja tehostaa, ja tässähän on takana puhemiehen esitys siitä, miten organisaatiota kehitetään, ja kun organisaatiota kehitetään, niin ollaan päädytty siihen ratkaisuun, että kovin monisäikeistä normiohjausta pyritään yksinkertaistamaan.

Omassa lausunnossani valiokunnan kuulemisessa sanoin lopuksi: ”Yleisin valittu reagointitapa on lisätä kerros sääntelyä ja monimutkaisuutta. Nyt toimitaan toisin eli sääntelyä ja monimutkaisuutta puretaan. Eduskunnan kirjaston osalta se tehdään nimeä muuttamatta, historiaa arvostaen ja palvelua vaarantamatta.”

Tärkeä asia, minkä valiokunnan puheenjohtaja Risikko otti esiin, kirjaston hallitus otti esiin ja mietintö, on keskusteluyhteys kirjaston ja eduskunnan välillä. Se on tärkeätä. Asiakkaita on kuultava, ja eduskunta on yksi tärkeimmistä asiakkaista. Kansanedustajilla on oltava mahdollisuus myös jatkossa puhua kirjaston asioista. Nyt se ei ole mahdollista, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

kertomusta ei tuoda saliin eikä valiokunnan mietintöä tuoda saliin jatkossa, kun tämä laki kumotaan, mutta se puhumismahdollisuus tarjoutuu ainakin talousarviokäsittelyn yhteydessä, kun puhutaan eduskunnan rahoista, ja siinä vaiheessa, kun puhutaan eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksesta.

Näillä sanoilla toivotan kirjastolle hyvää, erinomaista jatkoa tärkeään työhön ja henkilökunnalle voimia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan kirjasto on instituutio sinänsä — vähän niin kuin, sanotaan, globaalisti US Congress Library on instituutio sinänsä, jolla on jo merkitystä olemassaolollaan. Eduskunnan kirjasto luonnollisestikin on ennen kaikkea eduskunnan alainen laitos sillä tavalla, että se palvelee tätä eduskuntatyötä, mitä me täällä teemme, mutta kuten näissä useissa johdattelupuheenvuoroissa on täällä tullut jo esille, niin ei Eduskunnan kirjasto palvele ainoastaan eduskuntaväkeä, virkakoneistoa ja kansanedustajia, meitä, jotka tässä talossa työskentelemme, vaan sillä on oma roolinsa myöskin koko Suomen tiedeyhteisön — viitattiin myöskin lehdistöön — virkakoneiston ja myöskin opiskelijoiden kannalta aivan olennaisena paikkana.

Tämä on keskeisin kirjastolaitos Suomessa, johon on koottu tämä yhteiskuntatieteellinen kirjallisuus kattavasti ja luonnollisesti myöskin oikeudellinen kirjallisuus ja sitten myöskin eduskuntaa suoraan palveleva erityyppinen kirjallisuus. Itsekin muistan opiskeluaikailta, kun Eduskunnan kirjastoon oli asiaa, ei ainoastaan sen substanssin vuoksi, mitä täällä oli — että tänne oli koottu niin vahvasti tätä tietopuoleista materiaalia, joka liittyi yhteiskuntatieteisiin — vaan tämä oli myöskin juhlava paikka tulla tieteen äärelle, ja tässä suhteessa nämä puheenvuorot, joissa korostettiin sitä, että tämän kirjaston täytyy palvella myöskin kansalaisyhteiskuntaa, laveammin suomalaista yhteiskuntaa kuin eduskuntaväkeä, pitävät paikkansa, ja on syytä yhtyä näihin kiitoksiin, jotka liittyvät Eduskunnan kirjaston toimintaan. Ja myöskin kiitokset henkilökunnalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajalle, edustaja Kiurulle hyvästä työstä. Aikanaan nuorena kansanedustajana sain itsekin toimia Eduskunnan kirjaston hallinnossa, ja se oli mielenkiintoinen näköalapaikka monessakin mielessä. Se on tärkeä tiedon keskus, niin kuin meidän koko kirjastoverkkomme kaiken kaikkiaan, mutta Eduskunnan kirjastolla ainutlaatuinen tehtävä on ollut myös tämän muistitietoarkiston kerääminen.

Eihän tässä mitään muistopuheita nyt olla Eduskunnan kirjastolle sinänsä pitämässä, vaan kysehän on vain hallinnon uudistamisesta ja sujuvoittamisesta, ja sellaista me kokoomuksessa aina olemme kannattaneet. Eli laitetaan enempi panoksia sinne itse toimintaan ja kevennetään hallintoa, siitä tässäkin nimenomaan on kyse. Mutta toivon itse, että Eduskunnan kirjasto säilyy sellaisena aktiivisena toimijana kuin se on tähänkin asti ollut: sellainen, joka vastaa tiedon muutoksiin, tiedon tarpeen muutoksiin ja moneen muuhun tällaiseen kysymykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 147/2021 vp

Se, minkä ajattelin nostaa pohdintaan tässä keskustelussa, on tuon eduskunnan kirjastorakennuksen tulevaisuus, sillä meidän kirjastommehan tulevat muuttumaan merkittävästi tulevaisuudessa, kun perinteisten kirjojen määrä vähenee ja tilan tarve muuttuu sitä kautta, ja silloin tämä eduskunnan kirjastorakennus voisi olla esimerkiksi tällainen vierailijatalo, joka toimisi eduskunnan yhteydessä ja loisi tietynlaista vahviketta turvallisuusnäkökulmastakin eduskunnan toiminnalle. Sitä kannattaa ehkä seuraavan remontin yhteydessä pohtia, että meillä olisi erillinen talo, joka toimisi tällaisena vierailutalona, ja sen kautta kulku tapahtuisi sitten varsinaiseen parlamenttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.18 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Heinonen sanoi, niin emme todellakaan pidä muistopuhetta kirjastolle, pidämme muistopuhetta byrokratialle ja ylimitoitetulle normiohjaukselle. Siitä tässä on kysymys. Kirjasto jatkaa kuten ennenkin. Edustaja Kiljunen korosti sitä, että se on avoin kaikille kansalaisille. Näin todellakin tulee olemaan myös jatkossa.

Tärkeätä on nyt toimivan kirjaston johtoryhmän johtajansa Virrankosken johdolla miettiä niitä keinoja, millä keräävät palautetta käyttäjiltä, myös eduskuntalaisilta ja muilta käyttäjiltä, koska tähän asti Eduskunnan kirjaston hallitus kansanedustajajäsenineen ja henkilökuntajäsenineen ja tiedettä edustavine jäsenineen on tuonut kirjaston johdolle sitä palautetta, jota myös me kirjaston hallituksen jäsenet olemme itse kukin saaneet ja välittäneet eteenpäin. Tämä kirjaston hallituksen rooli nyt poistuu, ja ne palautekanavat täytyy miettiä uudella tavalla, ja siihen varmasti keinot ovat kyllä löydettävissä.

Siihen, mitä edustaja Heinonen nosti esille tästä kirjastorakennuksesta — sehän on tässä eduskunnan yhteydessä, ihan fyysisesti sisäkauttakkin pääsemme sinne ja kansalaiset pääsevät ulkokautta: Kirjastojen toiminta on muuttunut digitaalisuuden myötä. Lainamäärät ihan printatulle kovakantiselle eivät ole sillä lailla kasvaneet, ovat jopa laskeneet, mutta toisaalta sitten digitaalisuus ja digitaalisten aineistojen käyttäminen ovat kasvaneet, ja se trendi varmasti jatkuu.

Sitten tämä näyttelytaloajatus tai tällainen — erinomaista pohdintaa. Täytyy tässä yhteydessä mainita, että kirjasto on normaaliaikoina — nyt korona-aikana ei tietenkään niinkään, mutta normaaliaikoina — tarjonnut erilaisia näyttelyitä, jotka ovat palvelleet kaikkia kansalaisia. Tämä toiminta tulee kyllä varmasti myös jatkumaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi lakialoitteeseen LA 48/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.